

Wichrowski, Zbigniew

Badania ratownicze na cmentarzysku kultury przeworskiej w Kraśniku-Piaskach, stan. 2, woj. lubelskie

---

Archeologia Polski Środkowowschodniej 4, 119-122

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ZBIGNIEW WICHROWSKI

BADANIA RATOWNICZE NA CMENTARZYSKU KULTURY PRZEWORSKIEJ W KRAŚNIKU-PIASKACH, STAN. 2. WOJ. LUBELSKIE

W dniach 26 VIII - 16 X 98 r. kontynuowano badania archeologiczne na cmentarzysku kultury przeworskiej w Kraśniku na stan. 2. W obecnym, drugim sezonie wykopaliskowym skoncentrowano prace w obrębie działki 425 poszerzając teren rozpoznany w roku ubiegłym w kierunku północno-zachodnim (ryc. 1). W obrębie tej działki uchwycono granice cmentarzyska w obu kierunkach. Wykopy od strony południowo-zachodniej nie przyniosły nowych obiektów. Natomiast w kierunku północno-wschodnim obiekty grobowe występowały jeszcze na odcinku 12 m. Założono też wykop o wymiarach 2,5 x 14 m. (uwarunkowany szerokością pola) w obrębie działki 426 na południowy-wschód od poprzedniej, oraz wykop sondażowy o wym. 2,5 x 1,5 m w kierunku południowo-zachodnim. Miały one ustalić zasięg terenu cmentarzyska w obrębie tej działki nie zniszczony przez piaskownię. W obu wykopach odkryto 5 grobów ciałopalnych. Obserwacje stratygraficzne w wykopach pozwoliły ustalić, że w obrębie działki 426 teren zajęty przez obiekty związane z cmentarzyskiem wynosi około 2 arów. Część obiektów grobowych na krawędzi piaskowni została prawdopodobnie zepchnięta w trakcie niwelacji terenu po zamknięciu piaskowni i znajduje się na złożu wtórnym na głębokości 1,5-2 m.

Łącznie przebadano w tym sezonie powierzchnię 4,11 ara. Wyeksplorowano 24 groby ciałopalne (wszystkie jamowe) oraz 3 obiekty nie grobowe, prawdopodobnie ślady niedużych ognisk, być może związanych z funkcjonowaniem cmentarzyska. Przy pomocy lokalizatora metali odkryto też kilka pojedynczych przedmiotów z brązu i żelaza w całkowicie już zniszczonej części cmentarzyska. Większość grobów występowała bardzo płytko od powierzchni. Stropy znajdowały się na głębokości od 25 do 35 cm. Zarys jam grobowych był najczęściej kolisty lub owalny o wymiarach maksymalnych 70-100 cm, miąższość wypełniska od 15 do 60 cm. Większość grobów wyposażona była w pojedyncze przedmioty, głównie ozdoby (zapinki, bransoleta) i przedśliki. Kilka grobów (m. in. 40, 42, 53) posiadało dość bogate wyposażenie kobiece: fragmenty okuć zamka od skrzyni, klucze, sprężyny zamka, przedśliki, zatyczki do przędzy, szydła, noże. W grobie 53 znajdowały się ponadto 2 żelazne fibule trąbkowate, w tym jedna mocno przepalona w bardzo dobrym stanie, ze śladami owijania srebrnym drucikiem na kabłąkach, w postaci stopionych kuleczek. Analogiczny egzemplarz, gorzej zachowany pochodzi z grobu 44. Nawiązują one do północnych odmian A 92-

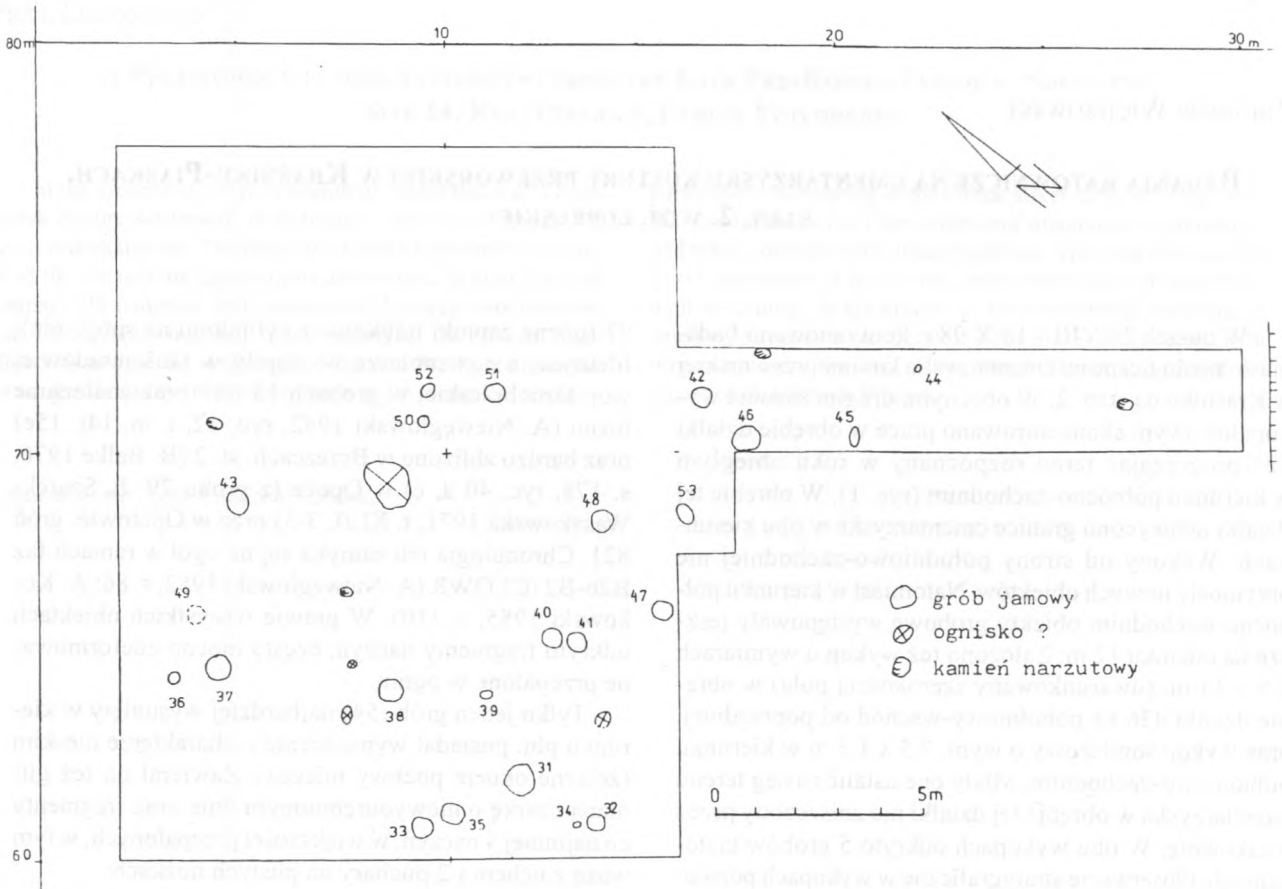
93 (późne zapinki trąbkowe z cylindrem na sprężynie). Identyczne egzemplarze wystąpiły w Gościeradowie, woj. tarnobrzeskie, w grobach 15 i 19 oraz znalezione luźno (A. Niewęglowski 1982, ryc. 12, l, m, 14j, 15e) oraz bardzo zbliżone w Brzeźcach, st. 2 (B. Balke 1976, s. 178, ryc. 40 a, c) w Opoce (z grobu 79: E. Szarek-Waszkowska 1971, t. XLII, 3-5) oraz w Opatowie, grób 821. Chronologia ich zamyka się na ogół w ramach faz B2b-B2/C1 OWR (A. Niewęglowski 1982, s. 86; A. Korkowski 1985, s. 110). W prawie wszystkich obiektach odkryto fragmenty naczyń, często mocno zdeformowane przepalone w ogniu.

Tylko jeden grób (54) najbardziej wysunięty w kierunku płn. posiadał wyposażenie o charakterze męskim (żelazne okucie pochwy miecza). Zawierał on też glinianą czarzkę o niewyodrębnionym dnie oraz fragmenty co najmniej 4 naczyń, w większości przepalonych, w tym wazę z uchem i 2 puchary na pustych nóżkach.

Większość grobów jest zniszczona w partiach stropowych przez orkę. Część inwentarza grobowego znajduje się poza obiektami w warstwie kulturowej i orani. Z grobu kobiecego 43 (ryc. 2) pochodzi naszyjnik o owijanych drutem końcach (ryc. 3: 1) Ma on najbliższe analogie w Opoce, woj. lubelskie, grób 94 (A. Korkowski 1985, ryc. 51 b). Nawiązuje on do pętlicowych naszyjników znanych z obszaru kultury wielbarskiej. Ze względu na to, że został wykonany z żelaza należy go uznać za naśladownictwo wyrobów wielbarskich. Chronologię tego egzemplarza należałoby więc ustalić na koniec rozwoju kultury przeworskiej na Lubelszczyźnie (faza B 2/C1-C1a okresu rzymskiego). Poza naszyjnikiem w grobie wystąpił też przedślik dwustożkowy (ryc. 3: 2).

Chronologia większości zespołów zamyka się w ramach faz B2b-C1a OWR. Podobnie jak w poprzednim sezonie nie odkryto elementów wcześniejszych lub późniejszych.

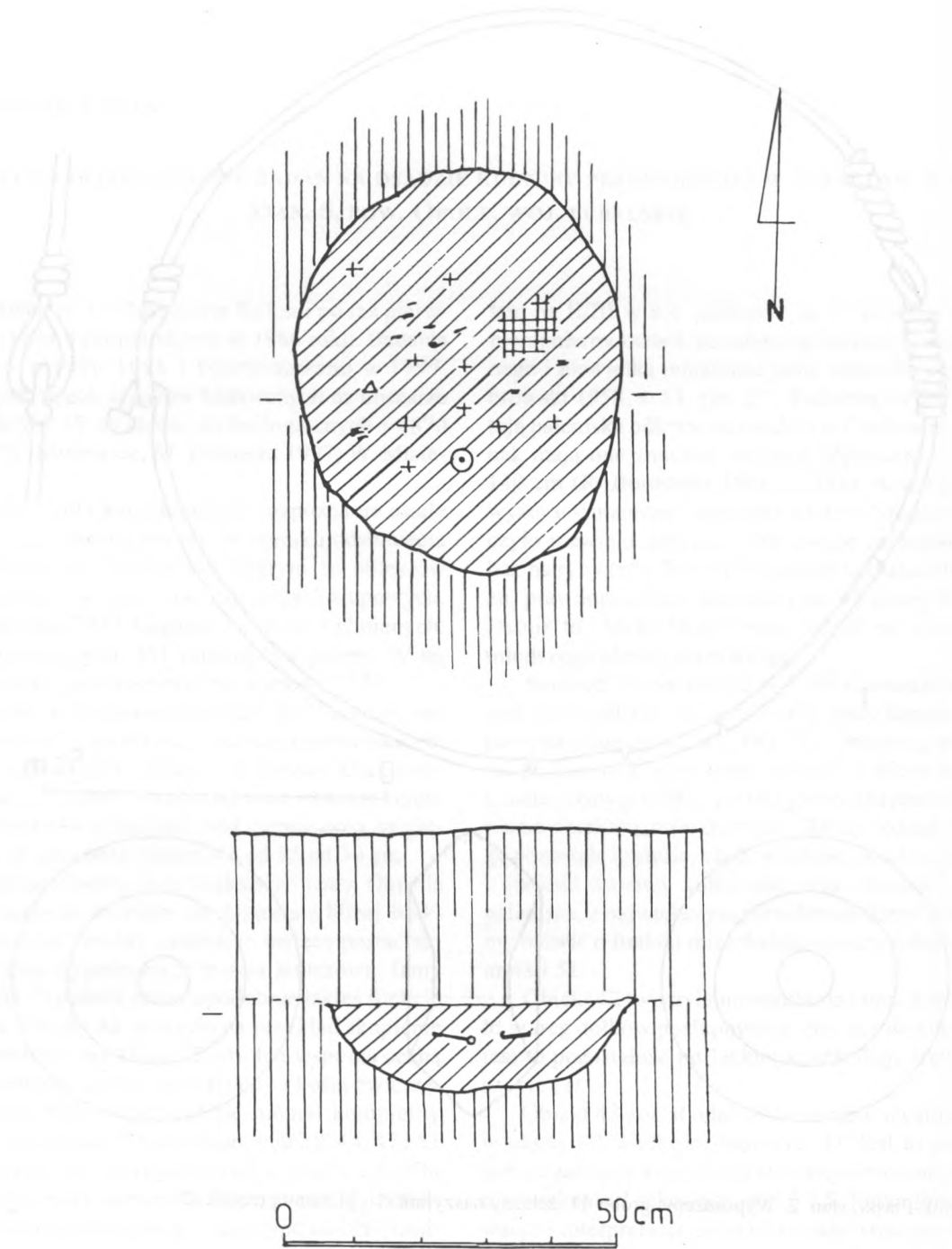
Nie udało się rozpoznać w roku 1998 północnego skraju cmentarzyska znajdującego się w obrębie sąsiedniej działki 424. Ponieważ w obrębie wybierzyska występują na powierzchni drobne spalone kości, sprawdzenie wykopami kontrolnymi wymaga też krawędź rozległego wybierzyska w obrębie sąsiednich działek od wschodu i południowo-wschodu. Pozwoliłoby to definitywnie zamknąć w roku przyszłym prace badawcze na stanowisku. Łączny teren przewidziany do badań można określić na 5 arów.

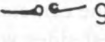

Ryc. 1. Kraśnik-Piaski, stan. 2. Plan przebadanej w 1998 r. części cmentarzyska.

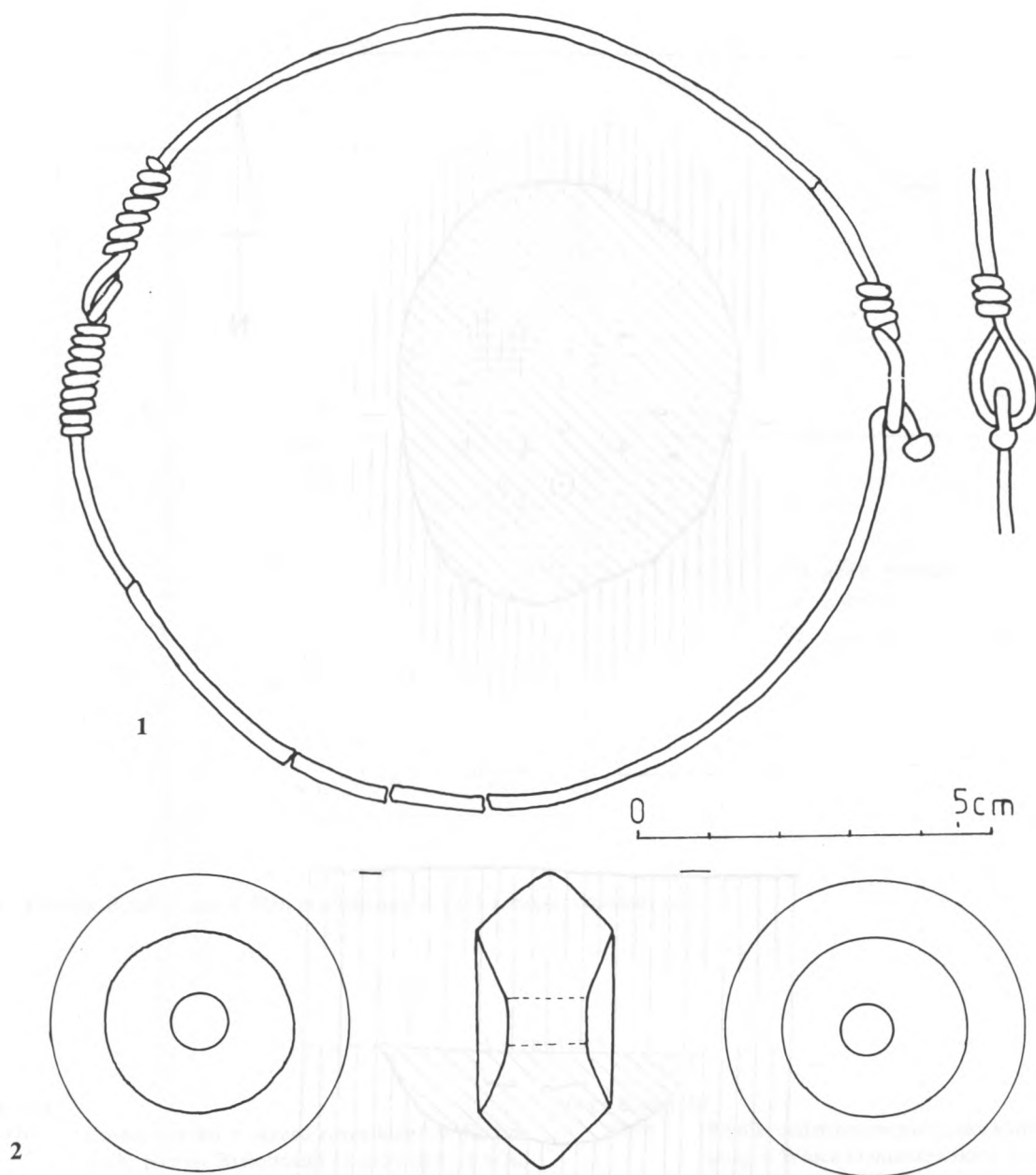
LITERATURA

- Balke B.
1976 Cmentarzysko z okresu rzymskiego w Brzeźcach, powiat Białobrzegi (stanowisko 2) WA, t. 41, 22, s.155-209.
- Godłowski K.
1971 Materiały do poznania kultury przeworskiej na Górnym Śląsku, MSiWŚ, t. 4, s. 7-234.
- Kokowski A.
1985 Die Feuerstahlwerkzeuge der Przeworsk Kultur [w:] *Memoires archeologiques*, Lublin, s. 109-127.
1991 *Lubelszczyzna w młodszym okresie przedrzymskim i okresie wpływów rzymskich*, Lublin.
- Liana T.
1970 Chronologia względna kultury przeworskiej we wczesnym okresie rzymskim, WA, t. 35, s. 429-491.
- Niewęglowski A.
1982 Cmentarzysko kultury przeworskiej z okresu rzymskiego w Gościeradowie, gm. Loco, woj. tarnobrzskie, Spr. Arch., t. 33, s. 61-97.
- Oładzki M.
1994 Wyniki badań na cmentarzysku kultury przeworskiej w Wólce Domaniowskiej, stan. 6 A, woj. radomskie, [w:] Kul. przew., t. 1, s. 193-212.
- Stasiak M.
1994 Ceramika z cmentarzyska kultury przeworskiej w Opoce, Kul. przew. t. 2.
- Szarek-Waszkowska E.
1971 Cmentarzysko kultury przeworskiej w miejscowości Opoka, pow. Puławy, St. Mat. Lub. t. 5, s. 79-186.
- Wichrowski Z.
1997 Cmentarzysko kultury przeworskiej w Kraśniku-Piaskach, stan. 2, APŚ, t. 2, s. 113-116.
1997 Badania archeologiczne na cmentarzysku kultury przeworskiej w Kraśniku-Piaskach, st. 2, woj. lubelskie, APŚ, t. 3, s. 104-109.

1	2	3	4
5	6	7	8
			9

Ryc. 2. Kraśnik-Piaski, stan. 2. Plan /a/ i przekrój /b/ stropu grobu 43; 1 – humus, 2 – ziemia szara, 3 – żółty piasek, 4 – ziemia czarna, 5 – ceramika, 6 – spalone kości, 7 – węgle drzewne, 8 – przęślik, 9 – naszyjnik żelazny.

Ryc. 3. Kraśnik-Piaski, stan. 2. Wyposażenie grobu 43: żelazny naszyjnik /1/, gliniany przęślik /2/.

ZBIGNIEW WICHROWSKI

RESCUE EXCAVATIONS AT A PRZEWORSK CULTURE CEMETERY IN KRAŚNIK-PIASKI, SITE 2, IN 1998

In 1998, rescue excavations were continued at a Przeworsk culture cemetery. The range of the cemetery perimeters at the north - west and the south - west sides was determined. The area of 4,11 ares yielded 24 cremation pit graves. The tops of the graves were located 25-35 cm beneath the ground surface, and a great number of them have been destroyed by ploughing. Most of the graves contained just one item, mainly ornaments such as fibulae, bracelets, spindle whorls, and potsherds. Gra-

ve 54 clearly contained male equipment in the form of an iron sheathing of a sword. A few graves (40, 42, 53) contained typical rich female equipment such as bolts and mountings for wooden casket locks, keys, spindle hooks, awls, knives and spindle whorls. Grave 53 had two iron trumpet-headed fibulae, type A. 92-93 with traces of silver wire wound around the bows.

The chronology of most of the assemblages closes within phases B2b - C1a of the Roman period.